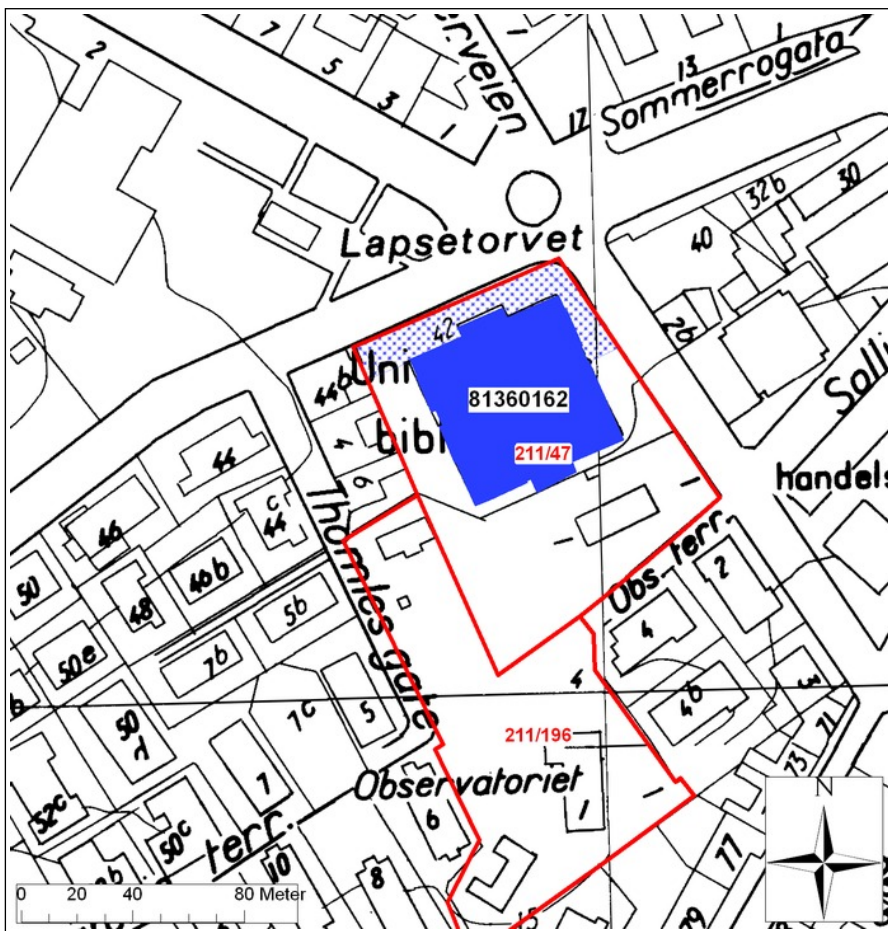
Bygnings- og eiendomsdata

Fylke:	Oslo
Kommune:	301/Oslo kommune
Opprinnelig funksjon:	Bibliotek
Nåværende funksjon:	Bibliotek
Foreslått vernekategori:	Verneklasse 1, fredning
Totalt antall bygg:	2

Område med fredete utomhusanlegg er punktstkravert. Nybygg fra 2003 er ikke inntegnet.

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
6611345	Nasjonalbiblioteket	1908 - 1914	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	81360162	211/47

Vern kompleks

Formål:	Å bevare en av Norges viktigste biblioteksbygninger som også holder en høy arkitektonisk kvalitet samt har interiører utsmykket av kjente kunstnere.
Begrunnelse:	Nasjonalbiblioteket, opprinnelig oppført også som universitetsbibliotek, hører med blant de store nasjonale byggeprosjektene tidlig på 1900-tallet. Det er et viktig offentlig signalanlegg og et viktig anlegg i norsk arkitekturhistorie. Biblioteket har, som nasjonalbibliotek og en viktig del av universitetets historie stor kulturhistorisk betydning. Bygningen med interiører er godt bevart. De er blant de viktigste offentlige interiørene fra perioden. Utomhusanlegget er integrert med arkitekturen og er av stor betydning for hovedfasadens tilknytning til omgivelsene.
Omfang:	Eksteriør og opprinnelige konstruksjoner i hele bibliotekbygningen. Utvalgte interiører på plan 1, 3, 4, 5 og 6 (se egen liste og markering på grunnplaner). (Kilde for omfang interiørfredning: ØKAW arkitekter: Antikvariske planer, rev. 26.26.05.2004, Riksantikvaren saksnr. 2002/1118-30). Utomhusanlegg: Terrasser med forstøtningsmurer langs Henrik Ibsens gate (nord) og Observatoriegaten (øst), hovedtrapp fra Henrik Ibsens gate opp til terrassen og gjerder med granittstolper langs Observatoriegaten, rundt østre terrasse og mot del av naboeiendommen i vest.

Beskrivelse kulturmiljø

Bygningen er oppført på Drammensveien ved Solli Plass (Lapsetorvet). Da bygningen ble påbegynt i 1914 var dette et av byens beste strøk. Bygningen var flankert av fornemme boligkomplekser i nyrenessanse, og midt imot lå Mogens Thorsens stiftelse for eldre damer, en stor monumental bygning tegnet av Henrik Bull. Denne lå i en park. Bak biblioteket ligger fremdeles Det astronomiske observatorium fra 1830-1833 tegnet av C.H.Grosch. Bygdøy Allé var forholdsvis nylig anlagt i 1914 (påbegynt 1890) og startet på Solli Plass foran biblioteket. Senere er både Mogens Thorsens stiftelse og det ene boligkomplekset ("Det engelske kvarter") revet og erstattet av store kontorbygninger på 1960-tallet. Disse har imidlertid arkitektonisk verdi og stedet har beholdt sin fornemme karakter med park foran hovedfasaden.

Eiendomshistorikk

Universitetsbiblioteket ble påbegynt i 1914 og siden utvidet (se bygg). Tomten ligger langs Drammensveien, en av Oslos eldste innfartsårer. Området ned til Skillebekk var fra 1624 en del av byens mark (allmenning), men tomter var senere frasolgt til private. Langs Drammensveien ble ved begynnelsen av 1800-tallet og fremover oppført en rekke av byens fornemste landsteder (løkker). Biblioteket ble oppført på grunnen til Det astronomiske observatorium som ble oppført etter tegninger av C. H. Grosch for Universitetet i 1831-1833. Dette står fremdeles i parkmessige omgivelser bak bygningen. I 2003 ble påbegynt en ny kontorfløy mot sydøst. Den lukker gårdsrommet mellom bibliotekbygningens magasinfløyer der det ble innredet kantine. Nybygget inneholder pr. 2010 i hovedsak utleiekontorer.

Verneverdige bygg

Byggnr: 6611345
GAB nr: 81360162
Navn: Nasjonalbiblioteket
Oppført: 1908 - 1914

Utomhusanlegg

Elementnr:
Elementnavn: Trapp ved hovedinngang.
Beskrivelse: Trappeanlegg med to fyrfat (for gass).

Elementnr:
Elementnavn: Terrasse foran hovedfasade.
Beskrivelse: Terrassen er støttet av granittmur langs den høyeste delen og har gangbane av store granitheller. Bred trapp ned til fortau i hovedbygningens midtakse.

Elementnr:
Elementnavn:
Beskrivelse: Smijernsstakitt og forstøtningmur på vestsiden av terrassen foran hovedbygningen.

Elementnr:
Elementnavn: Terrasse og gjerde øst for hovedbygning.
Beskrivelse: Øst for hovedbygningen er en granitt-terrasse, lukket med port og jernstakitt mot nord og et lavt granittgjerde mot øst. Et jernstakitt går langs fortauet ned til søndre hjørne av terrassen. I terrassen er en transformatorstasjon som ikke inngår i fredningen.

Sett fra nord. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2010.

Sett fra nordvest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2010.

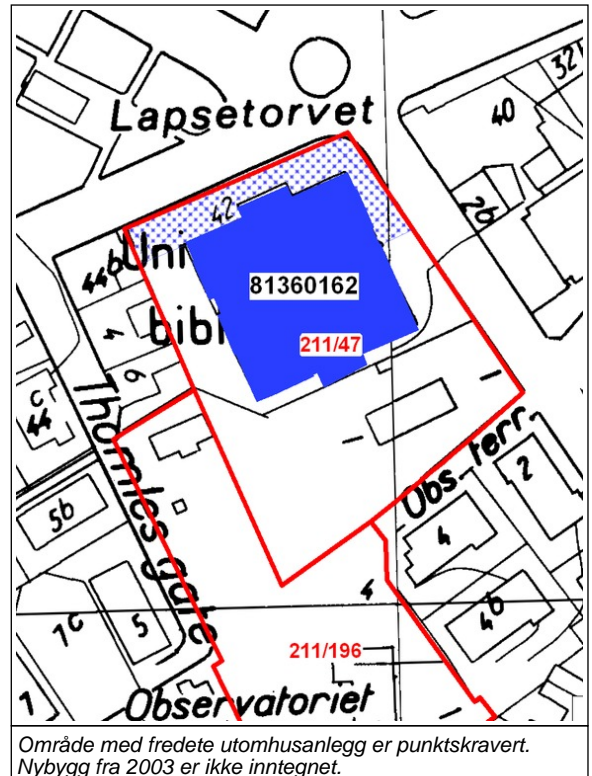
Sett fra syd. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2010.

Sett fra sydøst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2010.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	ENTRA
GAB nr:	81360162
Gnr/bnr:	211/47
Oppført:	1908 - 1914
Byggherre:	Universitetet i Oslo.
Arkitekt:	Holger Sinding-Larsen
Opprinnelig funksjon:	Undervisning/forskning
Nåværende funksjon:	Undervisning/forskning
Bygningsart:	Bibliotek
Regulering:	Regulert: .
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Bygningen er oppført i tre hovedetasjer på en grunnmur av fuget rødlig grorudgranitt med teglvegger og bjelkelag av betong (fløyene har åtte og seks etasjer og det er flere plan under kjellernivå samt mange plan i bygningen som ikke er fullstendige etasjer). Fasadene er dels forblendet med råkopp granitt, dels pusset og malt i samme farge som natursteinen. Taket er valmet, hovedsakelig tekket med huggen skifer og et stort overlysparti langs mønet tekket med kobberplater. Fasadene har tildels store vinduer, på hovedfasaden er en gavl over hovedinngangen. Det framholdes i samtiden at bygningen er bygget opp rundt funksjonen ("Planen byrja med bokhylla, som er fundamentert i fjellet og førd radt opp til taket, og byggnaden er reist ikring den"). Bokhyllene i stål utgjorde bærekonstruksjonen i vestre fløy. Bygningen er preget av høy håndverksmessig kvalitet. Bygningens tunge arkitektur er spesielt preget av samtidig monumental finsk jugendstil, men med et mer symmetrisk klassisk/nybarokt uttrykk i fasadens oppbygning enn vanlig der. Svensk og amerikansk påvirkning er også tilstede.

Etasjestrukturen:

Bokmagasinenes etasjehøyde på 2,2m med etasjebærende stålreoler er modul for dimensjonering i høyden. Hovedfløyens to hovedetasjer ligger på samme nivå som plan 1 og 4 i magasinfløyene. Hovedbygningens entré-etasje regnes derfor som plan 1 og utlåns-/lesesaletasjen som plan 4. På plan 1 tilsvarer høyden i vestibylen og slottsbiblioteket to magasinetasjer, mens det i 2. hovedetasje er høyder tilsvarende tre magasinetasjer i lesesalen og i flere av de opprinnelige lesesalene og utstillingssalen.

Sammendrag bygningshistorie

Oppført 1908-1914 som ny bygning for Universitetsbiblioteket, som tidligere hadde ligget i universitetsanlegget ved Karl Johans gate. Utformingen av biblioteket ble gjort i nært samarbeid med overbibliotekaren. Besto opprinnelig av hovedfløy langs Drammensveien (nå Henrik Ibsens gate) og i vinkel med denne en vestfløy med bokmagasin. Ark. Holger Sinding-Larsen. Tilbygg langs vestfløyens vestsida i 1933. Tilbygget en ny østfløy 1939-1945 med bl.a. ny hovedlesesal og flere magasinetasjer. Begge tilbyggene med samme arkitekt, det siste utført av arkitekt Harald Frithjof Petersen ved Sinding-Larsens kontor etter dennes død i 1938. Magasiner 2003: Lund & Slaatto Arkitekter AS
Utvidelse med nybygg med stor grad av utleiearealer 2003-2004: Longva Arkitekter AS
Rehabilitering 2003: ØKAW Arkitekter AS
Dette er et spesialbygg som er utformet for en bestemt funksjon. Bygningen var både funksjonell og moderne da den ble tatt i bruk.

BYGNING 6611345 Nasjonalbiblioteket

Kompleks 13663001 Henrik Ibsens gate 110, Oslo

Bygningshistorikk

1908	1914	Ferdig planlagt 1908 og oppført 1910-1914. Besto da av hovedfløy og i vinkel med denne en vestfløy med bokmagasiner.
1909		Byggemeldt
1914		Takmalerier i vestibylen av Emanuel Vigeland.
1927		Innretning av biblioteksrom for den kongelige boksamling.
1931		Tilbygning byggemeldt. Bygningsinspektør ved Universitetet, ark. H. Sinding-Larsen.
1933		Tilbygget oppført. Besto av et 7 m bredt tilbygg langs vestfløyens vestsida for kontorer og andre formål, blant annet katalogisering.
1933		Freskomalerier i hovedtrapperom av Per Krohg og Axel Revold.
1939	1945	Tilbygget østfløyen langs Obersvatoriegaten med lesesal, magasiner og kantine. Ark. H. Sinding-Larsen.
1959		Kontor bygget i tidligere trapperom.
1961	1962	Riving og ombygging nytt bokmagasin.
1963		Innretning av nytt kafeteriakjøkken.
1969		Endring 1.etasje.
1995		Skilting.
1999		Endring fra sentralfyr til fjernvarme.
2002		Arkitektkonkurranse om tilbygg vunnet av Longva Arkitekter AS i samarbeid med Østengen og Bergo Landskapsarkitekter AS.
2003	2005	Omfattende rehabilitering. Auditorium og utstillingssal første etasje. Nye glass overlys annen etasje. Arkitekt ØKAW AS v/ Rolf Erik Wahlstrøm.
2003		Oppføring av glassgård i gårdsrom for kantinefunksjon. Sammenbygd med ny fløy i syd.
2003		Universitetsbiblioteket flyttes til Blindern. Bygningen blir Nasjonalbibliotek.
2007		Adresseendring fra Drammensveien 42 til Henrik Ibsens gate 110.

Vern

Formål:	Å bevare en av Norges viktigste biblioteksbygninger som også holder en høy arkitektonisk kvalitet samt har interiører utsmykket av kjente kunstnere.
Begrunnelse:	Nasjonalbiblioteket, opprinnelig oppført også som universitetsbibliotek, hører med blant de store nasjonale byggeprosjektene tidlig på 1900-tallet. Det er et viktig offentlig signalanlegg og et viktig anlegg i norsk arkitekturhistorie. Biblioteket har, som nasjonalbibliotek og en viktig del av universitetets historie stor kulturhistorisk betydning. Bygningen med interiører er godt bevart. De er blant de viktigste offentlige interiørene fra perioden.
Omfang:	Eksteriør og opprinnelige konstruksjoner i hele bygningen. Utvalgte interiører på plan 1, 3, 4, 5 og 6 (se egen liste og markering på grunnplaner). (Kilde for omfang interiørfredning: ØKAW arkitekter: Antikvariske planer, rev. 26.26.05.2004, Riksantikvaren saksnr. 2002/1118-30).
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr:

Interiørnavn: Vestibyle

Beskrivelse: Store gulvfliser av kalkstein i grått og rødt (Ølandsk). Vegger med brystninger i form av bånd av prikkhuggen granitt. Under og mellom disse er veggflaten på brystningen behandlet med gul-lasert sparkelfarge (strukturnaling). Over brystningen hvitmalt mur. Hvelv og buer med kalkmaleri av Emanuel Vigeland. I buene dels stukkornamentikk i form av ranker. Trappebuen flankert av meget kraftig utformede "søyler" av granitt. Dører dels beiset furu, dels ådringsmalt. Vinduer blyglass med katedralglass, blyglass overlys svingdør. Lampe av dreven messing i krysshvelv. Originale stumtjenere og skinntrukne benker.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse:

Interiørnr:

Interiørnavn: Resepsjon

Beskrivelse: Store gulvfliser av kalkstein i grått og rødt (Ølandsk). Vegger med brystninger i form av bånd av prikkhuggen granitt. Under og mellom disse er veggflaten på brystningen behandlet med gul-lasert sparkelfarge (strukturnaling). Over brystningen hvitmalt mur. Dører og vinduer beiset furu. Kurvehanksbuet flatt hvelv. Originale skinntrukne benker.

Interiørnr:

Interiørnavn: Tidligere kantine

Beskrivelse: Gulv med grønn linoleum av opprinnelig farge og type. Vegger med lave brystninger i beiset furu med enkle lister, antagelig fra 1930-tallet. Over brystningen hvitmalt mur. Dører av beiset furu. Himling nå senket med gipsplater med innsatte downlights. Benker med skinntrekk fra 1930-tallet? Satt inn originale telefonavlukker.

BYGNING 6611345 Nasjonalbiblioteket

Kompleks 13663001 Henrik Ibsens gate 110, Oslo

Interiørnr:

Interiørnavn:

Bjørnsonrommet

Beskrivelse: Innredet i tilbygning til vestfløy fra 1939-1945 i tredje etasje. Fast hylleinnredning av eik. Barokkstil. Skap med forkrøppede fyllinger. Gulv lagt i felter, oljet. Kontor. Nå spesialbibliotek for Bjørnstjerne Bjørnsons verker.

Interiørnr:

Interiørnavn: Avis-lesesal

Beskrivelse: Opprinnelig lesesal helt adskilt fra øvre vestibyle med et arrangement for garderøber. Åpnet i 1930-årene. Gulv med marmorert linoleum av opprinnelig farge og type. Vegger med høye brystninger (fyllingspanel) og innbygde bokhyller med glassdører, alt i beiset furu. Over brystningen hvitmalt mur. Dører av beiset furu innarbeidet i panelet. Himling pusset og malt. Benker med skinntrakk fra 1930-tallet. To bokhyller med glassdører mahogny i senempire (fra universitetet?), ett stort engelsk mahogny bokskap i hepplewhite-stil i fonden. Leseplasser jugend i mahogny med messingsko (flere mangler), stolene jugend i bjerk.

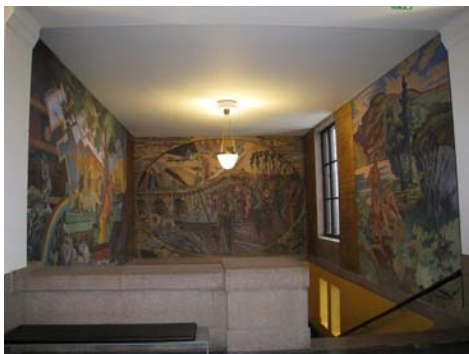

Interiørnr:

Interiørnavn:

Hovedtrappeløp

Beskrivelse: Trappetrinn og håndløper av granitt. Brystningen under håndløper utformet med sparkelfarge lasert grønn. Veggflatene i 1. etasje malt sterkt gule i svamp-/lasurteknikk, polert. Over et granittbånd monumentalmalet av Axel Revold og Per Krohg. Himling slett, pusset og malt.

Interiørnr:

Interiørnavn: Bitrapp i vestfløyen

Beskrivelse: Opprinnelig brannsjikker trapp av støpejern. Betjente magasinfløyen.

Interiørnr:

Interiørnavn: Øvre vestibyle

Beskrivelse: Gulv med marmoreert linoleum av opprinnelig farge og type. Vegger med høye brystninger (fyllingspanel) i beiset furu. Over brystningen hvitmalt mur. Dører av beiset furu innarbeidet i panelet. Himling pusset og malt. Benker med skinntrekk fra 1930-tallet. Blyglassvinduer med katedralglass.

Interiørnr:

Interiørnavn: Opprinnelig lesesal 2

Beskrivelse: Rommet går gjennom to etasjer og har vinduer av blyglass fra tredje etasje med katedralglass, dels blendinger med tilsvarende form. Hvelvkapper. Buer i vegg over dører og nisjer med trekninger. Vegger med høye brystninger (fyllingspanel) og innbygde bokhyller i beiset furu. Over brystningen hvitmalt mur. Dører av beiset furu innarbeidet i panelet. Radiatorskap. Himling overlys glass. Gulv med grønn linoleum av opprinnelig farge og type.

Interiørnr:

Interiørnavn: Utlån

Beskrivelse: Gulv med grønn linoleum av opprinnelig farge og type. Vegger med høye brystninger (fyllingspanel) og innbygde bokhyller i beiset furu. Over brystningen hvitmalt mur. Dører av beiset furu innarbeidet i panelet. Radiatorskap. Himling og buer har trekninger og overlys. Et parti har nylig fått senket himling av gipsplater med downlights.

Interiørnr:

Interiørnavn: Opprinnelig lesesal 1

Beskrivelse: Rommet går gjennom to etasjer og har vinduer av blyglass fra tredje etasje med katedralglass, dels blendinger med tilsvarende form. Hvelvkapper. Buer i vegg over dører og nisjer med trekninger. Vegger med høye brystninger (fyllingspanel) og innbygde bokhyller i beiset furu. Over brystningen hvitmalt mur. Dører av beiset furu innarbeidet i panelet. Radiatorskap. Himling overlys glass. Gulv med grønn linoleum av opprinnelig farge og type.

BYGNING 6611345 Nasjonalbiblioteket

Kompleks 13663001 Henrik Ibsens gate 110, Oslo

Interiørnr:

Interiørnavn:

Slottsbiblioteket

Beskrivelse: Innredet 1927 for musikkhistorisk samling, hvilket viser seg i dekoren av kandelabermotiv med bladranker som har notebled med kjente stykker. Rommer boksamlingen fra slottet i Stockholm, skjenket av kong Oskar 2.

Nyklassisisme. Malt og dekorert med glasskap.

Søyler med forgylte kapiteler i komposittorden flankerer et podium.

Himling med trekninger.

Løse vitriner for utstillinger med voluttformede ben. En stor kulltegning innrammet i den faste innredningen, en skisse av Francois Gérard for det kjente portrettet av kong Karl Johan fra 1810.

Flygelet har tilhørt Johan Svendsen.

Interiørnr:

Interiørnavn: Lesesal

Beskrivelse: Innredet 1939-1945. Selve lesesalen går over to etasjer med gallerier. Skrankedelen vanlig høyde. Fin innredning i beiset flammebjerk; høye paneler, faste bokhyller, dører, portal, trapp til galleri etc. Av den opprinnelige lesepultinnredningen er bevart ett eksemplar. Over skrankeavdelingen er en lesesal med blyglassvinduer ut mot hovedlesesalen.

Sett fra nord. Foto: Foto L.J. Hvinden-Haug, NIKU 2008.

Østfasaden fra 1914 med del av magasinfasaden fra 1945 t.v.. Foto: Foto L.J. Hvinden-Haug, NIKU 2008.

BYGNING 6611345 Nasjonalbiblioteket

Kompleks 13663001 Henrik Ibsens gate 110, Oslo

Magasinfløy fra 1914 med tilbygning fra 1933 i forgr. t.v. Foto: Foto L.J. Hvinden-Haug, NIKU 2008.

Fasade vestfløyen med fasade fra 1933. Foto: Foto L.J. Hvinden-Haug, NIKU 2008.

Tidligere utvendig fasade mot øst på vestre magasinfløy fra 1908, innbygget i lysgård fra 2003. Foto: Foto L.J. Hvinden-Haug, NIKU 2008.

Østfløyen fra 1945 sett fra øst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2010.

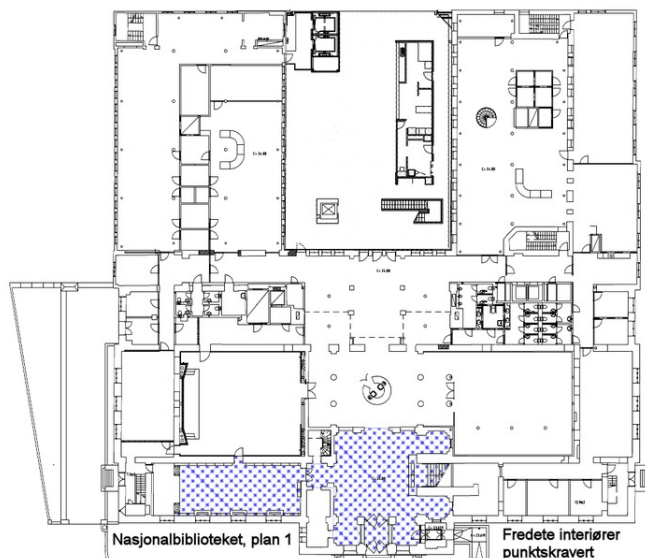

BYGNING 6611345 Nasjonalbiblioteket

Kompleks 13663001 Henrik Ibsens gate 110, Oslo

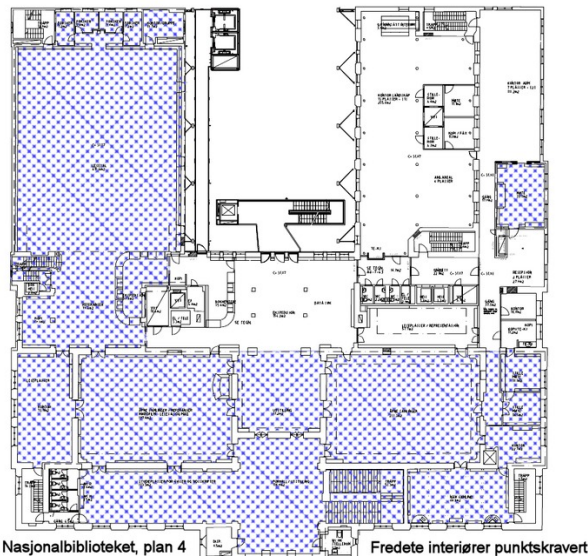
Resepsjonen på plan 1 sett mot nord med vestibyle og hovedinngang i bakgrunnen. Foto: L.J. Hvinden-Haug, NIKU 2008.

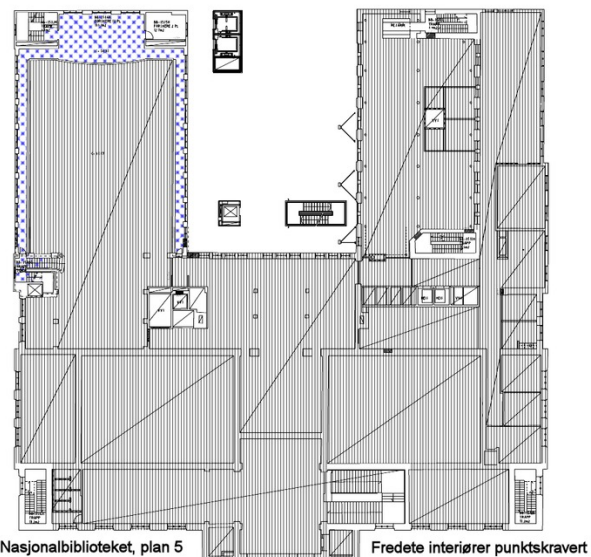
Plan 1 2006. Tilsvarende 1. hovedetasje med hovedinngang og vestibyle. Fredete interier er punktskravert.

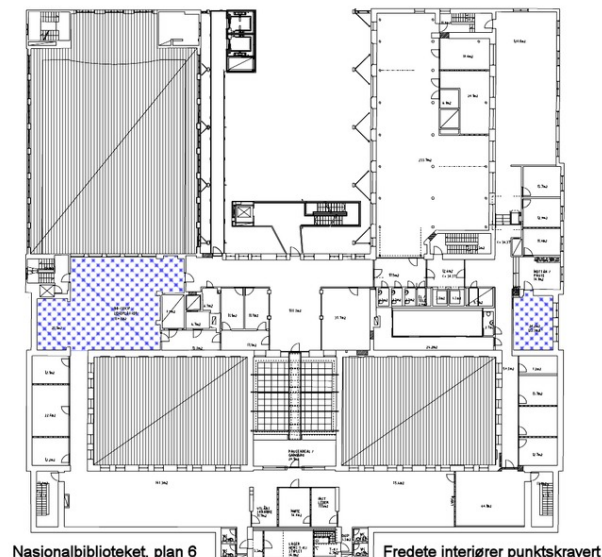
Plan 3 2006. Fredete interier er punktskravert.

Plan 4 2006, 2. hovedetasje med utlån og lesesal. Fredete interier er punktskravert.

Plan 5 2006. Fredete interier er punktskravert.

Plan 6 2006. Fredete interier er punktskravert.